

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, професора

Карпінського Бориса Андрійовича

на дисертаційну роботу Стельмах Христини Петрівни

на тему «Модернізація основних засобів підприємств в умовах

інвестиційного розвитку»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Спрямованість України на активізацію інвестиційно-технологічного розвитку за сучасними технологічними укладами неможливий без активної уваги до оновлення виробничого апарату. За своїм сутнісним наповненням, модернізація полягає у оновленні або сприянню формування нових інституцій, що створюють необхідні умови для перетворення у сфері політичних, правових, економічних, суспільних відносин шляхом визнання принципів ринкової економіки, громадянського суспільства, усталених міжнародних норм співіснування держав. З цього випливає, що умови діяльності суб'єктів господарювання та їх перспективи є досить невизначеними. Не заглиблюючись у детермінування понятійного апарату, ми виходимо з того, що модернізація – це, перш за все, комплексний процес реформування існуючих і створення нових економічних та суспільних інституцій, а також запозичення тих норм, які знайшли поширення та відповідають кращим стандартам і цінностям розвинутих демократичних держав.

Зазначимо також, що економічні традиції пострадянського технократизму під модернізацією розуміють її вузьке значення – переважно й виключно науково-технічний прогрес, розвиток науки та її прикладних досліджень задля оновлення основних засобів виробництва на основі технологій, які являються

своєрідним інструментарним засобом реалізації розробок науки та техніки у сферу комунікації (інформаційне суспільство) та інші сфери життя, особливо в економіку, освіту, медицину, побут.

Характерним проявом сучасних умов функціонування машинобудівних підприємств стає, на жаль, зменшенням показників прибутковості, обсягу реалізації продукції, чисельності працівників тощо. Виходячи з цього, для зниження чи ліквідації негативного впливу кризового стану економіки на діяльність конкретних підприємств необхідно швидко пристосовуватись до зовнішніх змін, оптимізувати структуру витрат, провадити цілеспрямовану політику на оновлення основних засобів.

Практика показує, що одним із ефективних способів вирішення таких проблемних завдань є модернізація основних засобів. Властиво застосування концепційних підходів щодо модернізації сприяє закріпленню конкурентних позицій у різних галузях і забезпечення отримання оптимального результату для функціонування підприємства, а з цим і для бюджету держави через податкову домінанту.

З огляду на означене, дисертаційна робота Стельмах Х.П. на тему «Модернізація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку», в якій здійснено наукове обґрунтування теоретичних, методичних та практичних аспектів інвестиційної модернізації на підприємствах, є своєчасною та актуальною.

Зокрема, актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується її відповідністю науковому напрямку кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Побудова систем процесно-структурованого менеджменту в умовах розвитку міжнародної економічної діяльності» (номер державної реєстрації 0114U001692).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків й рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Викладенні наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі Стельмах Х.П., є достатньо обґрунтованими. Так, поставлена в роботі мета – обґрунтування та розроблення теоретичних і прикладних положень розвитку процесу модернізації на підприємствах – здобувачем досягнута, а визначені завдання – виконано.

Зазначимо також, що високий ступінь обґрунтованості результатів дисертаційної роботи Стельмах Христини Петрівни обумовлений застосуванням нею таких методів наукових досліджень: аналізування та теоретичного узагальнення – для уточнення сутності поняття «інвестиційна модернізація» та при дослідженні чинників інвестиційної модернізації основних засобів і їх впливу на інвестиційний розвиток підприємства (п.1.3, п.2.1); систематизації та групування – при класифікації основних засобів та формуванні складових і чинників впливу на інвестиційний розвиток машинобудівного підприємства (п.1.1, п.1.2); кореляційно-регресійне аналізування – при розробленні інтегрального показника економічної ефективності модернізації основних засобів (п. 2.2); систематизації та узагальнення – при розробленні положень з оцінювання інвестиційної модернізації основних засобів машинобудівних підприємств (п. 2.3), а також методи установлення внутрішньої норми прибутку та «портфеля» – при оцінюванні проектів інвестиційної модернізації (п. 3.2) і для їх порівняльного аналізування (п.3.3), аналізу та синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження (усі розділи дисертації).

Викладення змісту дисертаційної роботи Стельмах Х.П. засвідчує комплексний підхід до виконання здобувачем дослідження. Дисертаційна робота є добре структурованою, зміст викладеного матеріалу є логічно послідовним та підпорядкованим меті дослідження.

Зокрема, у першому розділі «Теоретичні та прикладні засади модернізації основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку» з'ясовано сутність та охарактеризовано основні засоби у діяльності підприємств, здійснено їх класифікацію, а також виокремлено поняття інвестиційної

модернізації. Автором проаналізовано трактування понять «основні засоби» та «основні фонди» (с. 30-34) та виокремлено поняття «інвестиційна модернізація» (с. 80).

У другому розділі «Діагностика інвестування та модернізації основних засобів підприємств» досліджено стан модернізації основних засобів машинобудівних підприємств, розроблено інтегральний показник економічної ефективності модернізації (с. 112), який ґрунтується на обчисленні сукупності приростів виробничих чинників та використовується для діагностування. Значний обсяг опрацьованого статистичного матеріалу дозволив автору дослідити динаміку освоєння інвестиційних вливань (с. 55-61). Характерним є й те, що дисертантом цілеспрямовано досліджено розвиток інвестиційної модернізації на конкретних підприємствах машинобудівної галузі (с. 113-117).

У третьому розділі «Формування та реалізація стратегічного інвестиційного розвитку та модернізації основних засобів» обґрунтовано застосування ефективної стратегії інвестиційного розвитку, розроблено проекти інвестиційної модернізації основних засобів машинобудівного підприємства та проведено оцінювання їх економічної ефективності (с. 161-170).

Доцільно відмітити, що дисертантом логічно встановлено, що ефективність реалізації стратегії інвестиційного розвитку забезпечується шляхом аналізування стану діючої загальної, функціональної та інвестиційної стратегій; дослідження факторів зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку; характеристики інвестиційного потенціалу. Визначено, що підґрунтям у визначенні та формуванні інвестиційної стратегії є загальна стратегіологія економічного розвитку підприємства. Відносно неї стратегія інвестиційного розвитку має підпорядкований характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями та етапами її реалізації.

Підкреслено, що держава регулює інвестиційну діяльність, формує і здійснює в цілому інвестиційну політику. Інвестиційна діяльність залежить від інвестиційної привабливості, оскільки ефективність інвестування визначається вигідним вкладенням інвестицій. У той же час, іноземних інвесторів стримує

економічна і політична нестабільність. Загалом держава управляє інвестиційним процесом через міністерства і відомства (тобто провадить керівництво як галузями, так і 9 сферами керування), та відповідальна за їхній розвиток. Водночас, сформована в Україні економічна ситуація вимагає використання ефективних регуляторів інвестиційного процесу для активізації інвестиційної діяльності. Наголошено, що в Україні у сфері інвестиційної діяльності спостерігається поступове становлення ринкових організаційних структур.

Висновки до дисертаційної роботи повною мірою узагальнюють отримані автором найбільш значущі наукові результати проведеного дослідження.

3. Наукова новизна результатів дослідження.

До найважливіших результатів дисертаційної роботи можуть бути віднесені:

- запропоновано використовувати інтегральний показник економічної ефективності модернізації основних засобів, який ґрунтується на обчисленні сукупності приростів виробничих чинників, що дозволяє проаналізувати динаміку економічної ефективності модернізації та проектувати оптимальні управлінські рішення, виходячи з поставлених цілей (с. 112);

- удосконалено домінанти та чинники впливу на інвестиційний розвиток, які, на відміну від традиційних підходів, дають змогу стверджувати, що інвестиційний розвиток машинобудівного підприємства формується за допомогою як реалізації інвестиційного потенціалу, так і відповідної стратегії розвитку (с. 48-49);

- удосконалено положення з оцінювання інвестиційної модернізації основних засобів машинобудівних підприємств, які відрізняються від існуючих обчисленням інтегрального показника, забезпечуючи тим обґрунтованість та моніторингову контрольованість управлінських рішень (с. 121);

- удосконалено чинники інвестиційної модернізації основних засобів, які відрізняються урахуванням індивідуальних сильних та слабких сторін

діяльності машинобудівних підприємств та розподіленням у відповідні групи впливу (с. 94-97);

- набуло подальшого розвитку поняття «інвестиційна модернізація», базоване на більш конкретизованому, змістовно та функціонально наповненому описі модернізації, яке, на відміну від аналогічних визначень, дозволяє враховувати особливості оновлення активної частини основних засобів із подальшим підвищенням ефективності їх використання, збільшенням виробничої потужності та продовженням терміну корисної експлуатації відповідно до сучасних технологічних умов реалізації інвестиційних проектів (с. 80);

- набула подальшого розвитку класифікація основних засобів шляхом введення класифікаційної ознаки «за ступенем вагомості», що дозволяє враховувати вагомість тих основних засобів, що несуть найбільш функціональне навантаження у процесі створення продукту чи послуги в інтересах споживача (с. 37).

4. Достовірність досліджень, повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертаційних працях.

Наукові положення та результати досліджень, виконаних Стельмах Х.П., є достовірними, що обумовлено використанням значного обсягу наукових праць вітчизняних та іноземних авторів, матеріалів періодичних видань та монографій, формування і оброблення статистичної звітності машинобудівних підприємств. Достовірність результатів досліджень підтверджена успішним їх впровадженням у практику господарської діяльності ряду машинобудівних підприємств.

За темою дисертації опубліковано 29 наукових праць, серед яких 1 колективна монографія, 10 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 3 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 18 тез доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня. Загальний

обсяг опублікованих праць – 6,38 друк. арк., з них особисто автору належить 4,03 друк. арк. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту становить 167 сторінок. Дисертаційна робота містить 22 таблиці, 10 рисунків, список використаних джерел із 172 найменувань.

Результати досліджень апробовані на науково-практичних конференціях. Кількість та обсяг друкованих робіт за проблематикою відповідають вимогам до публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

5. Практичне значення отриманих результатів.

Основні результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльності низки вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема: ТзОВ «Компанія ВЕЕМ-Металавтопром» (довідка № 134 від 21.06.2016 р.), ПП «Перфект Плюс» (довідка № 45 від 25.10.2017 р.), ТДВ «Стрий-Авто» (довідка № 67 від 26.10.2017р.).

Основні положення та результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» і застосовуються під час викладання дисциплін «Глобальна економіка» і «Адміністрування державного-приватного партнерства у бізнесі» для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» другого (магістерського) рівня вищої освіти (довідка № 67-01-1923 від 13.10.2016 р.).

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи отримані здобувачем Стельмах Х.П. результати виконаного нею дослідження, їх наукову та практичну цінність, у той же час необхідно вказати на наступні недоліки та зауваження вже дискусійного характеру:

1. Дослідження було б повнішим, якби автор у розділі 1, для завершення логіки викладу аналізованого матеріалу, розкрила теоретичну сутність таких

понять: «розвиток модернізації», «інвестиційний розвиток» та «інноваційно-технологічний розвиток».

2. На с. 92 дисертаційної роботи, рис. 2.4 «Позиція інвестиційної стратегії машинобудівного підприємства» зазначено, що до чинників впливу віднесено вхідні елементи. Рекомендовано доповнити цей перелік постачальниками, соціально-культурними обставинами, станом економіки, міжнародними подіями.

3. На рис. 2.1 «Бізнес-модель із рівнем абстракції, що зростає» (с. 85) представлено елементи та рівень абстракції, які доцільно пояснити, додавши умовні позначення або конкретний приклад по досліджуваному підприємству чи їх групі.

4. У розділі 2 п.п.2.1 було би доцільно ідентифікувати основні переваги та недоліки існуючих методичних положень щодо аналізування модернізації на підприємствах, що дозволило б конкретизовано виділити переваги пропонованого у дослідженні, забезпечуючи тим широке поширення у аналітичній діяльності (с. 85-97).

5. У розділі 1 у табл.1.1. «Трактування поняття основні засоби» (с. 30-31) не наведено трактування даного поняття у іноземних джерелах, що звужує аргументованість гармонізації відповідного апаратного інструментарію до умов вітчизняних підприємницьких структур та не дозволяє активно застосовувати їхні елементи на практиці.

7. Відповідність роботи вимогам МОН України.

Дисертаційна робота викладена українською мовою, її зміст, обсяг та структурна побудова повністю відповідають нормам і правилам МОН України щодо написання та оформлення дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Зміст основних положень дисертації та зміст автореферату є ідентичними. Автореферат дисертаційної роботи відображає усі її основні положення та результати.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Стельмах Христини Петрівни на тему «Модернізація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку» є самостійною завершеною працею, в якій вирішується наукове завдання щодо обґрунтування та розроблення теоретичних і прикладних положень модернізації основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку.

Зазначені у відгуку зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Тема, зміст, об'єкт та предмет виконаного дослідження відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Тема дисертаційної роботи є актуальною, її положення та результати характеризуються високим рівнем наукової новизни, мають теоретичну цінність та практичну значущість. Здобувач повною мірою показала здатність до проведення самостійних наукових досліджень у галузі економіки. Зміст дисертаційної роботи повністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор, Стельмах Христина Петрівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

*Професор кафедри економіки та менеджменту
факультету управління фінансами та бізнесу
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
кандидат економічних наук, професор*

Карпінський Б.А.

